

Geschiedenis, achtergrond en ontwikkeling van de SNS Bank

De SNS Bank kent een lange historie. Dit is naar onze mening tot op heden relevant omdat het de bank gemaakt heeft tot wat het nu is. Geen bank van “oud geld”, maar voortkomend uit de werkende klasse; de “gewone mensen”.

In 1784 werd in Edam de “Maatschappij van Konsten en Wetenschappen, tot nut van 't Algemeen” opgericht, kortweg 't Nut. In de achttiende eeuw was het bepaald niet vanzelfsprekend dat regeringen er waren ten behoeve van het volk, met als taak dienstbaar te zijn aan het algemeen welzijn van de bevolking. Integendeel; het volk was er om de soevereinen te dienen. Oprichter predikant Jan Nieuwenhuijzen stelde voor een genootschap op te richten met als doelstelling “de verbetering van het schoolwezen en de opvoeding der jeugd als de voornaamste grondslag der vorming, verbetering en beschaving van den burger”. Ter verbetering van de leefomstandigheden van de werkende bevolking werd gestreefd naar bereikbaarheid van onderwijs voor iedereen. Kleuter- en lagere scholen werden gesticht, schoolboeken werden uitgegeven en onderwijzersopleidingen, de zogenaamde kweekscholen werden opgericht.

Vervolgens werden ook andere voor de samenleving nuttige initiatieven genomen. Zoals het stichten van bibliotheken; de Nutsleeszalen, verzekeringen; de Nutsverzekering en in 1818 werd de Nutsspaarbank opgericht.

Tot op heden is de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen actief, er zijn in Nederland ongeveer honderd nutsdepartementen en ruim 10.000 leden. In 1984 werd de Nutsleerstoel in de Geschiedenis van het Onderwijs aan de Universiteit van Utrecht ingesteld. Ook zijn er nog meer dan 50 nutsbasisscholen. Het landelijk bureau is gevestigd in het oorspronkelijke woonhuis van mede-oprichter Martinus Nieuwenhuijzen te Edam.

Vanaf 1817 werden de eerste spaarbanken in Nederland opgericht door de verschillende lokale departementen van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Om de oprichting van spaarbanken te stimuleren publiceerde het Hoofdbestuur van 't Nut in 1818 de “Algemeene Regelen” voor spaarbanken. Er werd eenmaal per week zitting gehouden, een bestuur van vier onbezoldigde commissarissen werd aangewezen en eventueel bijgestaan door een gesalarieerde boekhouder. De ingelegde gelden werden solide belegd in de aankoop van Nederlandse staatsschuld en er werd een rente berekend van 4 %. Dit was slechts een leidraad. Tussen de Nutsdepartementen bestond nogal wat diversiteit wat tot diep in de twintigste eeuw in stand werd gehouden door het sterk levende particularisme, het voorgaan van eigen belang, onder de spaarbankbestuurders.

Binnen een jaar waren er 48 spaarbanken, na tien jaar 66. De financiële crisis ten gevolge van de Belgische Opstand in 1830 bracht veel banken in problemen. Een twintigtal banken werd ontbonden. De financiële crisis die in 1848 volgde op de politieke omwentelingen in Europa, leek minder problemen op te leveren. Bij een aantal banken was er nu een gevarieerder beleggingspatroon en werd een reservefonds gevormd. Slechts zeven banken moesten nu hun deuren sluiten.

De meeste banken maakten vanaf 1850 een gestage groei door. De grote bloei kwam na 1870 als gevolg van de algemene welvaartsstijging door de economische vooruitgang en industrialisatie. Er ontstond nogal eens onenigheid over de benoeming van bestuursleden, de aankoop van een eigen bankgebouw of de besteding van de overwinst. In 1880 concludeerde het Hoofdbestuur dat een verzelfstandiging van de spaarbanken gewenst was. Pas na een omvangrijke fraudezaak in 1900 in het Groningse Ten Boer kwam dit opnieuw ter sprake. Een aantal spaarbanken werd omgezet naar een stichting met een eigen vermogen. Bij andere spaarbanken zou dit nog decennia duren. Pas in 1957 werden naar aanleiding van de nieuwe Wet op de Stichtingen ook de laatste banken omgezet in een stichting. Het overgrote deel van de banken bleef de naam “Nutsspaarbank” voeren om deze pas in de jaren zeventig van de twintigste eeuw te veranderen in “Bondsspaarbank”.

Concurrentie

Vanaf het midden van de vorige eeuw begonnen ook gemeenten en particuliere instellingen zoals verenigingen, bedrijven en kerkelijke instellingen spaarbanken op te richten. De Staat richtte in 1881 de Rijkspostspaarbank (RPS) op en in 1896 werd de eerste Boerenleenbank opgericht. De

commerciële handelsbanken gingen zich ook vanaf de jaren zestig van de twintigste eeuw toeleggen op het werven van spaargeld.

De spaarbank werd in eerste instantie gezien als een filantropische instelling die ten dienste stond aan de lagere klassen, haar taak was het opvoeden van haar cliëntèle tot verantwoordelijke en zelfredzame burgers. De spaarbanken waren uitdrukkelijk niet bedoeld voor bedeling, maar voor armoedepreventie. Kredietverschaffing was uit den boze, dit werd meestal overgelaten aan de eveneens door 't Nut gestichte hulpbanken. Er waren ook beperkte openingstijden. De meeste banken waren slechts een of twee uur per week geopend en terugbetaling was vaak maar een keer in de maand mogelijk.

Deze opstelling was eerder afstotend dan motiverend. De Rijkspostspaarbank en de Boerenleenbank waren met een groot aantal vestigingen dagelijks geopend en het personeel stelde zich zakelijk op. Zij hadden dan ook groot succes.

De spaarbanken gingen zich ook op de jeugd richten. In Rotterdam werd al in 1875 het schoolsparen ingevoerd. Ook hierin was de spaarbank een voorloper. De meeste banken volgden het voorbeeld begin twintigste eeuw. In de jaren dertig en veertig nam het jeugdsparen een grote vlucht. Veel banken openden jeugdspaarbanken, speciaal materiaal werd ontwikkeld en de overheid stimuleerde het sparen door de jeugd. In 1958 kwam een premiespaarregeling tot stand waarbij de jeugdige spaarders zich verplichten tot het sparen van een bepaald bedrag tot een bepaalde leeftijd waarna de overheid een premie van 10 % uitkeerde. Dit was de bekende Zilvervloot, die iedereen die wat ouder is nog wel kent.

In de jaren zestig ontwikkelde de spaarbank zich steeds meer tot een "gezinsbank", van sociale instelling werd zij een dienstverlenende, financiële instelling. De jeugd werd benaderd als commerciële doelgroep; de potentiële klant van later. De bank ging zich ook richten op andere sociale doelstellingen. Aandacht voor het milieu, de derde wereld en sponsoring.

In de jaren vijftig en zestig kwam de bank naar de mensen toe. Er werden mobiele kantoren, spaarbankauto's of rijdende bijkantoren ingericht die op verschillende standplaatsen zitting hielden. De particulier kon voor al zijn geldzaken terecht. Verzekeringen, valuta, reizen,

hypotheken, betaalrekeningen met cheques en leningen. Het onderscheid tussen spaarbanken en algemene banken nam snel af.

In 1965 introduceerde de Spaarbank voor de Stad Amsterdam als eerste een computer. Hiermee waren drie loketmachines online verbonden. In 1967 werd de Bankgirocentrale opgericht door de handelsbanken en de Boerenleenbank naar aanleiding van de enorme toename van girale betalingen. De spaarbanken sloten zich in 1969 collectief aan. Voor veel kleinere spaarbanken was automatisering te kostbaar. Zij richtten in 1965 de Coöperatieve Administratiecentrale voor Spaarbanken op en besloten in 1972 tot aanleg van een landelijk netwerk. Door de bouw van een computercentrum in Woerden hadden alle aangesloten spaarbanken begin jaren zeventig rechtstreeks toegang tot de gegevens van alle rekeninghouders en waren hiermee verder dan de andere banken.

Samenwerking werd steeds belangrijker in verband met administratie, automatisering, reclame, productontwikkeling, rentepolitiek en dienstverlening. Dit vond met name plaats in regionale verbanden.

In de jaren zestig ontstonden de eerste fusies in de bankwereld. In 1964 fuseerden een aantal handelsbanken tot ABN en tot Amro Bank. In 1972 fuseerden de Raiffeisenbank en de Boerenleenbank tot Rabobank en de Rijkspostspaarbank en Postcheque en Girodienst tot de Postbank. In de eerste helft van de jaren zeventig fuseerden verschillende spaarbanken tot regionale banken. Binnen de spaarbanken waren er twee kampen. Bankieren die streefden naar een klein aantal

grote banken die hun kleine zusterinstellingen zouden opslokken en banken die streefden naar regionale instellingen bijeengehouden door een overkoepelende landelijke centrale. Zo werd in 1970 de Bank der Bondsspaarbanken opgericht door 68 spaarbanken als een soort centrale bank.

Uiteindelijk kwam dit echter niet van de grond door de groei van een aantal banken zoals de Bank voor de Stad Amsterdam die in 1979 de naam symbolisch veranderde in Centrubank en de onafhankelijke opstelling van kleinere banken.

De nieuwe Wet Toezicht Kredietwezen in 1979 wakkerde het aantal fusies aan. De richtlijnen voor het bedrijfseconomisch toezicht werden voor de spaarbanken gelijk gesteld aan die van de handelsbanken. Daardoor werd een tweehoofdige leiding verplicht gesteld en hogere solvabiliteitseisen. Daarbij kwamen in de jaren tachtig de eisen voor zakelijke kredietverstrekking welke voor kleinere banken niet haalbaar waren.

In 1981 fuseerden de Amsterdamse Centrubank, de Spaarbank Rotterdam en de Bondsspaarbank Breda, vanaf 1983 onder de naam Verenigde Spaarbank, vervolgens VSB en inmiddels binnen het ABN AMRO concern als Fortis Bank op de nominatie om op te gaan in ABN AMRO. Ook de Bondsspaarbank Zaanstad, de Zeeuwse Bondsspaarbank, de Spaarbank Goeree Overflakkee, de Boaz Bank Vianen, de Spaarbank Winsum en de Nutsspaarbank West Nederland gingen hier in de jaren tachtig in op.

De Samenwerkende Nederlandse Spaarbanken, SNS dus, ontstonden in 1987 door een fusie van de Gelders Utrechtse Spaarbank en de Spaarbank Limburg. In 1990 sloten de Bondsspaarbank Midden Noord en Oost Nederland en de Bondsspaarbank Centraal en Oostelijk Nederland zich hierbij aan. In 1991 fuseerde de SNS groep met de Bank der Bondsspaarbanken nadat overleg van de BdB met de VSB was afgeketst. De laatste zelfstandige spaarbanken die zich aansloten bij de SNS groep waren in 1998 de Nutsspaarbank Zierikzee, in 1999 de Groningse Bondsspaarbank met 11 kantoren en in 2000 de Bondsspaarbank Katwijk.

Met name rond de jaren tachtig veroorzaakte dit voor het publiek heel veel onduidelijkheid. Fusies, overnames en naamswijzingen waren niet meer te volgen. De periode daarvoor was er veel promotie gemaakt voor de bank met de S. Maar de `droom` om tot een enkele spaarbank te komen kwam niet uit. Diverse pogingen tot samenwerking tussen SNS en VSB liepen op niets uit. Uiteindelijk werden beiden onderdeel van een ander concern. SNS Bank maakt nu onderdeel uit van het beursgenoteerde SNS Reaal concern. Met een balanstotaal van bijna 124 miljard euro en 7.500 medewerkers (FTE) in 2008 is SNS Reaal een van de grote bankverzekeraars in Nederland.

Nu is het moment gekomen dat SNS Bank gaat werken aan landelijke dekking met 300 vestigingen. In de gebieden waar zij nooit gevestigd zijn geweest, zal dit met name door franchisenemers gebeuren met het nieuwe retailconcept. Ook een vijftigtal bestaande vestigingen zullen overgaan naar franchisenemers.

(Dit is het verhaal van de bank in Huizen. De SNS-winkelaldaar werd eind 2011 geopend. SNS-Huizen heeft dit verhaal in hun ondernemingsplan verwerkt)

